

Põhiõiguste harta			Puuetega inimeste õiguste konventsioon (PIK)		Põhiseadus (PS)	Kontroll/
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=ET			https://www.riigiteataja.ee/akt/204042012006		http://www.riigiteataja.ee/akt/1150520150027leia	kinnitus, vajadusel täiendav analüüs ja täiendavad nõuded TATis
Põhiõiguste harta jaotis	Põhiküsimused	Harta artikkel	PIK artikkel	Põhiküsimused	Põhiõiguste harta ja puuetega inimeste õiguste konventsiooni artiklid on kaetud muu hulgas põhiseaduse ja all loetletud seadustega	
Sotsiaalministeerium nõustab naiste ja meeste võrdõiguslikkuse, mittediskrimineerimise ja erivajadustega inimeste lipipäsetavuse osas programmide ja projektide kavandamis-, rakendamise-, seire- ja hindamisprotsessis (ELi harta artiklid 21, 23 ja 26 ja puuetega inimeste konventsiooni artikkel 9), Keskkonnaministeerium keskkonnakaitse teemades (EL harta artikkel 37) ning kooskõlastavad toetuse andmise tingimusi.						
Iga ministeerium vastutab põhiõiguste kaitsmise ja edendamise eest oma haldusalas.						
I jaotis - "Väärrikus" (artiklid 1-5)	Inimväärikus	1	16	Kaitse ekspluateerimise, vägivalga ja väärkohtlemise eest	PS § 10 nimetatud inimväärikuse põhimõtete on üks EV Põhiseaduse alusprintsiipidest	Põhiõiguste ja PIK väärtuste riive ohtu ei ole.
	Õigus elule	2	10	Õigus elule	PS § 17 Igaühel on õigus elule.	
	Õigus isikupuutumatusele	3	14	Vabadus- ja isikupuutumatuse	PS § 20 Igaühel on õigus vabadusele ja isikupuutumatusele.	
	Piinamise ning ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keeld	4	15	Kaitse piinamise ja julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise eest	PS § 18 Kedagi ei tohi piinata, julmalt või väärikust alandavalt kohelda.	
	Orjapidamise ja sunniviisilise töö keeld	5	16	Kaitse ekspluateerimise, vägivalga ja väärkohtlemise eest	PS § 20 Igaühel on õigus vabadusele ja isikupuutumatusele. PS § 29 Kedagi ei tohi sundida tema vaba tahte vastaselt tööle ega teenistusse, välja arvatud kaitsevõime teenistusse või selle asendusteenistusse, tööd nakkushaiguste leviku tõkestamisel, loodusõnnetuse ja katastroofi korral ning tööd, mida seaduse alusel ja korras peab tegema süüdimõistetu.	
II jaotis „Vabadused“ (artiklid 6–19)	Õigus vabadusele ja turvalisusele	6	16, 17	Artikkel 16 – Kaitse ekspluateerimise, vägivalga ja väärkohtlemise eest Artikkel 17 – Isikupuutumatuse kaitse	PS § 20 Igaühel on õigus vabadusele ja isikupuutumatusele.	Põhiõiguste ja PIK väärtuste riive ohtu ei ole.
	Era- ja perekonnaelu austamine	7	22	Eraelu puutumatuse	PS § 26 Igaühel on õigus perekonna- ja eraelu puutumatusele.	
	Isikuandmete kaitse	8	22	Eraelu puutumatuse	1. Põhiseadus § 20 Igaühel on õigus vabadusele ja isikupuutumatusele. 2. Isikuandmete kaitse seadus - https://www.riigiteataja.ee/akt/104012019011	
	Õigus abielluda ja luua perekond	9	23	Kodu ja perekonna austamine	PS § 26 Igaühel on õigus perekonna- ja eraelu puutumatusele. PS § 27 Perekond rahva püsimise ja kasvamise ning ühiskonna alusena on riigi kaitse all.	
	Mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadus	10			PS § 40 Igaühel on südametunnistuse-, usu- ja mõttevabadus. PS § 41 Igaühel on õigus jääda truaks oma arvamustele ja veendumustele. Kedagi ei tohi sundida neid muutma.	
	Sõna- ja teabevabadus	11	21	Sõna ja arvamusevabadus ning juurdepääs informatsioonile	§ 44. Igaühel on õigus vabalt saada üldiseks kasutamiseks levitatavat informatsiooni. § 45. Igaühel on õigus vabalt levitada ideid, arvamusi, veendumusi ja muud informatsiooni sõnas, trükkis, pildis või muul viisil.	
	Kogunemis- ja ühinemisvabadus	12			§ 47. Kõigil on õigus ilma eelneva loata rahumeelselt koguneda ja koosolekuid pidada.	
	Kunsti ja teaduse vabadus	13			§ 38. Teadus ja kunst ning nende õpetused on vabad. Ülikoolid ja teadusasutused on seaduses ettenähtud piires autonoomsed.	
	Õigus haridusele	14	24	Haridus	§ 37 Igaühel on õigus haridusele	
	Kutsevabadus ja õigus teha tööd	15	27	Töö ja tööhõive	§ 29. Eesti kodanikul on õigus vabalt valida tegevusala, elukutset ja töökohta.	
	Ettevõtlusvabadus	16			§ 31 Eesti kodanikel on õigus tegeleda ettevõtlusega	
	Õigus omandile	17			§ 32 Igaühe omand on puutumatu ja võrdselt kaitstud	
	Õigus varjupaigale	18			Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus - https://www.riigiteataja.ee/akt/VRKS	
	Õigus kaitsele tagasisaatmise, väljasaatmise või väljaandmise korral;	19	18	Liikumisevabadus ja kodakondsus	§ 36. Ühtki Eesti kodaniku ei tohi Eestist välja saata ega takistada Eestisse asumast.	

III jaotis „Võrdsus” (artiklid 20–26)	Võrdsus seaduse ees	20	12	Võrdne tunnustamine seaduse ees	PS § 12 Kõik on seaduse ees võrdsed. Kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvuse, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisundi või muude asjaolude tõttu. Võrdse kohtlemise seadus - https://www.riigiteataja.ee/akt/122102021011?leiaKehtiv ei tohi kedagi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvuse, usutunnistuse või veendumuste, vanuse, puude või seksuaalse sättumuse alusel. Võrdse kohtlemise põhimõtte tähendab, et diskrimineerimist ei toimu. Sotsiaalministeerium nõustab naiste ja meeste võrdõiguslikkuse, mittediskrimineerimise ja erivajadustega inimeste ligipääsetavuse osas programmide ja projektide kavandamis-, rakendamis-, seire- ja hindamisprotsessis Artikkel 3 - Üldpõhimõtted Konventsiooni põhimõtted on järgmised: (a) austus inimeste loomupärase väärikuse, individuaalse autonoomia, sealhulgas vabaduse ise oma valikuid langetada, ja iseseisvuse vastu; (b) mittediskrimineerimine; (c) täielik ja tõhus osalemine ja kaasatus ühiskonnas; (d) austus erinevuste vastu ning puuetega inimeste tunnustamine inimeste mitmekesisuse ja inimkonna osana; (e) võrdsed võimalused; (f) juurdepääsetavus; (g) meeste ja naiste võrdsus; (h) austus puuetega laste arenevate võimete vastu ning austus puuetega laste õiguse vastu säilitada oma identiteet.	Põhiõiguste ja PIK väärtuste riive ohtu ei ole.
	Diskrimineerimiskeeld	21	5	Võrdsus ja mittediskrimineerimine		
	Kultuuriline, usuline ja keeleline mitmekesisus	22				
	Naiste ja meeste võrdõiguslikkus	23	6	Puuetega naised		
	Lapse õigused	24	7	Puuetega lapsed		
	Eakate õigused	25				
	Puuetega inimeste integreerimine	26	30	Artikkel 3 - Üldpõhimõtted Artikkel 4 - Üldkohustused Artikkel 8 – Teadlikkuse suurendamine Artikkel 9 – Juurdepääsetavus Artikkel 19 – Iseseisev elu ja kogukonda kaasamine Artikkel 20 – Isiklik liikumisvõime Artikkel 30 – Osalemine kultuurielus, vaba aja-, puhke- ja sporditegevustes		
	Töötajate õigus olla ettevõttes informeeritud ja ära kuulatud	27			Eestis on kehtestatud töötajate usaldusisiku seadus (https://www.riigiteataja.ee/akt/12771390?leiaKehtiv), mis reguleerib töötajate usaldusisiku tegevust teda volitanud töötajate ja ametnike esindamisel suhetes tööandjaga ja töötajatega.	
	Kollektiivlääbirääkimiste ja kollektiivse tegutsemise õigus	28			PS 29 Töötajate ja tööandjate ühingutesse ja liitudesse kuulumine on vaba. Töötajate ja tööandjate ühingu ja liidu võivad oma õiguste ja seaduslike huvide eest seista vahenditega, mida seadus ei keela. Streigiõiguse kasutamise tingimused ja korra sätestab seadus.	
	Õigus kasutada tööhõiveteenuseid	29			§ 29. Eesti kodanikul on õigus vabalt valida tegevusala, elukutset ja töökohta.	
	Kaitse põhjendamatu vallandamise korral	30			§ 29 Töötõingimused on riigi kontrolli all. Töövaidluste lahendamise korra sätestab seadus.	
	Head ja õiglaselised töötõingimused	31			§ 29 Töötõingimused on riigi kontrolli all. Töövaidluste lahendamise korra sätestab seadus.	
	Keeld kasutada laste				PS § 29 lg 2 keelab sunnitöö nii lapse kui ka täiskasvanu puhul. Last ei tohi töö tegemiseks ära kasutada. Laps ei tohi teha tööd, mis on talle ohtlik, segab koolis käimist või on kahjulik tema tervisele ja arengule.	Põhiõiguste ja PIK väärtuste riive oht

IV jaotis „Solidaarsus” (artiklid 27–38)	tööjõudu ja noorte töötajate kaitse töö	32			Laste töötamist reguleerib töölepingu seadus. Seal on kirjas laste töölkäimist puudutavad vanusepiirid ja eritingimused. Alaealisel on töötamiseks vaja olenevalt vanusest kas vanema või tööinspektori luba. (https://www.oiguskantsler.ee/et/laste-ja-noorte-%C3%B5igused-ja-kohustused)	ei ole.
	Perekonna- ja tööelu	33			PS § 27 Perekond rahva püsimise ja kasvamise ning ühiskonna alusena on riigi kaitse all. § 29 Eesti kodanikul on õigus vabalt valida tegevusala, elukutset ja töökohta. Kui seadus ei sätesta teisiti, siis on see õigus võrdselt Eesti kodanikuga ka Eestis viibival välisriigi kodanikul ja kodakondsuseta isikul.	
	Sotsiaalkindlustus ja sotsiaalarabi	34	28	Küllaldane elatustase ja sotsiaalne kaitse	§ 28 Eesti kodanikul on õigus riigi abile vanaduse, töövõimetuse, toetajakaotuse ja puuduse korral. Riik soodustab vabatahtlikku ja omavalitsuse hoolekannet. Lasterikkad pered ja puuetega inimesed on riigi ja kohalike omavalitsuste erilise hoole all.	
	Tervishoid	35	25	Tervishoid	§ 28 Igatihel on õigus tervise kaitsele.	
	Võimalus kasutada üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid	36	11	Ohuolukorrad ja humanitaarsed eriolukorrad	Majandustegevuse seadustiku üldosa seadus - https://www.riigiteataja.ee/akt/106042021005	
	Keskkonnakaitse	37			PS § 53 Igatiüks on kohustatud sästma elu- ja looduskeskkonda ning hüvitama kahju, mis ta on keskkonnale tekitanud. DNSH(2) ja kliimakindluse ning EE2035 raames KeM ja RTK konsultatsioon. Nõuded TATis ja analüüs seletuskirjas.	Seletuskirja punktis 2 on välja toodud, et kuigi meede ei oma selget kokkupuudet keskkonnamärgidega, siis TAT tegevus ei kahjusta oluliselt ühtegi keskkonnamärgi ning ei tohiks suurendada negatiivset keskkonnamõju.
	Tarbijakaitse	38			Tarbijakaitse seadus - https://www.riigiteataja.ee/akt/106042021005	
V jaotis „Kodanike õigused” (artiklid 39–46)	Õigus hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel	39	29	Osalemine poliitilises ja avalikus elus	Euroopa Parlamendi valmise seadus - https://www.riigiteataja.ee/akt/EPVS	Põhioiguste ja PIK väärtuste riive ohtu ei ole.
	Õigus hääletada ja kandideerida kohalikel valimistel kohalikel valimistel	40	29	Osalemine poliitilises ja avalikus elus	PS § 56. Kõrgeimat riigivõimu teostab rahvas hääleõiguslike kodanike kaudu: 1) Riigikogu valimisega; 2) rahvahääletusega. PS § 57. Hääleõiguslik on Eesti kodanik, kes on saanud kaheksateist aastat vanaks.	
	Õigus heale haldusele	41	29	Osalemine poliitilises ja avalikus elus	HMS § 5 lõike 2 kohaselt tuleb haldusmenetlus läbi viia eesmärgipäraselt ja efektiivselt, samuti võimalikult lihtsalt ja kiirelt, vältides üleliigseid kulutusi ja ebameeldivusi isikutele. ÜSS § 1 lg 5 kohaselt kohaldatakse viidatud seaduses ette nähtud menetlusele haldusmenetluse seadust.	
	Õigustutvuda dokumentidega	42	21	Sõna ja arvamusvabadus ning juurdepääs informatsioonile	PS § 44 Eesti kodanikul ja Eestis viibival välisriigi kodanikul ja kodakondsuseta isikul on õigus seaduses sätestatud korras tutvuda tema kohta riigiasutustes ja kohalikes omavalitsustes ning riigi ja kohalike omavalitsuste arhiivides hoitavate andmetega. HMS § 37 lg 1 igatihel on õigus igas menetlusstaadiumis tutvuda haldusorganits säilitatavate asjas tähtsust omavate dokumentide ja toimikuga, kui see on olemas.	
	Õigus pöörduda Euroopa ombudsmani poole	43	12	Juurdepääs õigusemõistmisele	Rahvusvaheliste lepingute alusel otsekohalduv	
	Õigus esitada petitsoone	44	12	Juurdepääs õigusemõistmisele	PS § 46 Igatihel on õigus pöörduda märgukirjade ja avaldustega riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikute poole. Vastamise korra sätestab seadus	
	Liikumis- ja elukoha valiku vabadus	45	20	Isiklik liikumisvõime	§ 34. Igatihel, kes viibib seaduslikult Eestis, on õigus vabalt liikuda ja elukohta valida.	
	Diplomaatilisele ja konsulaarkaitsele	46	13	Juurdepääs õigusemõistmisele	§ 13 - Igatihel on õigus riigi ja seaduse kaitsele. Eesti riik kaitseb oma kodanikke ka välisriikides.	
					PS § 15 Igatihel on õigus pöörduda oma	

VI jaotis „Õigusemõistmine” (artiklid 47–50)	Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele	47	13	Juurdepääs õigusemõistmisele	PS § 10 Igaüks on õigustatud oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse. Igaüks võib oma kohtuasja läbivaatamisel nõuda mis tahes asjassepuutuva seaduse, muu õigusakti või toimingu põhiseadusevastaseks tunnistamist. § 20 Igaühel on õigus vabadusele ja isikupuutumatusel. § 22 Kedagi ei tohi käsitada kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus.	Põhiõiguste ja PIK väärtuste riive ohtu ei ole.
	Süütuse presumptsioon ja kaitseõigus	48	13	Juurdepääs õigusemõistmisele	§ 22. Kedagi ei tohi käsitada kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus.	
	Kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõte	49	13	Juurdepääs õigusemõistmisele	PS § 3 Riigivõimu teostatakse üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtted ja normid on Eesti õigussüsteemi lahutamatu osa. PS § 11 Õigusi ja vabadusi tohib piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. Need piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust. PS § 22 kedagi ei tohi käsitada kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus.	
	Mitmekordse kohtumõistmise ja karistamisekeeld	50	13	Juurdepääs õigusemõistmisele	PS § 23 Kedagi ei tohi teist korda kohtu alla anda ega karistada teo eest, milles teda vastavalt seadusele on mõistetud lõplikult süüdi või õigeks.	

[1] Täiendavalt analüüsima ei pea, kuid pead kontrollima ja kinnitama, et nõuet ei rikutaks.

[2] DNSH ja kliimakindluse analüüsi juhised on punktis X